

Proxecto Curricular

IES SANXILAO

2. OBXECTIVOS XERAIS

Os obxectivos xerais establecen as capacidades que se espera que adquiran os alumnos e alumnas ó finalizar calquera etapa educativa. Con isto quérese dicir que hai unha competencia xeral, que é a que se vai desenvolver, a través dos diversos tipos de capacidades, no proceso de ensinanza aprendizaxe e que logo se pode manifestar en conductas e graos moi diferentes. O realmente importante é, por tanto, a intervención educativa que pode facelo Centro, sen consider-la concreción da mesma nun repertorio de conductas avaliáveis. Por iso parécenos importante adecuar cuidadosamente os obxectivos xerais de cada unha das etapas educativas ó contexto e a realidade do Instituto, xa que constitúen o núcleo de todo o desenvolvemento do curriculum.

Pasamos a continuación a detallar os obxectivos xerais de cada unha das etapas educativas que estanse a impartir neste Centro.

2.1 OBXECTIVOS XERAIS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA

Os obxectivos xerais dunha etapa e dun ciclo educativo deben ser abertos e adecuados ás idades do desenvolvemento psicolóxico do alumnado, para que sexa posible atender á diversidade sociolóxica, cultural e de ritmos de aprendizaxe do alumnado. Uns obxectivos abertos permiten distintos niveis de consecución, de tal maneira que sexan máis unha referencia de traballo que un punto inexorable de chegada. Estes obxectivos serven para estimular o progreso de cada un cara as mesmas metas, pero non para avaliar igualitariamente os logros de cada alumna ou alumno.

Se temos en conta que o Ensino Secundario Obrigatorio debe ser unha etapa de continuidade con respecto á Educación Primaria, podemos entender con facilidade que neste período educativo se propoña o desenvolvemento integral do alumno, nun momento no que se produce un madurecer físico e psicolóxico das alumnas e alumnos. Este desenvolvemento integral non debe ser considerado só a nivel intelectual, senón que tamén se ha de procurar un desenvolvemento afectivo que posibilite o equilibrio persoal e a relación interpersoal, así como o desenvolvemento motor e as capacidades de relación social.

Por outra parte, o ensino nesta etapa educativa será común para todas as alumnas e alumnos, e ao mesmo tempo adaptarse a diferentes intereses, considerando o seu carácter terminal, de xeito que posibilite o desenvolvemento de capacidades distintas nas distintas persoas para a súa participación na sociedade.

Como fonte dos obxectivos xerais de que trata este epígrafe, enumeramos a continuación as finalidades educativas desta etapa:

Transmitir a tódolos alumnos e alumnas os elementos básicos da cultura galega e universal.

- Formalos para asumir os seus deberes e exercer os seus dereitos na sociedade na que viven.
- Preparalos para a súa incorporación á vida activa ou para o acceso á Educación Secundaria Post-obrigatoria.

Tomando estas finalidades como base, e co fin de desenvolver as capacidades propias desta etapa, as alumnas e alumnos deberán acadar ao longo da Educación Secundaria Obrigatoria os seguintes obxectivos:

1. Formarse unha imaxe adecuada de si mesmos, das súas características e posibilidades e desenvolver actividades de forma autónoma e equilibrada.
2. Relacionarse con outras persoas e participar en actividades de grupo con actitudes solidarias e tolerantes, rexeitando calquera tipo de discriminación.
3. Comprender e producir mensaxes orais e escritas con propiedade, autonomía e creatividade en lingua galega, lingua castelá e, polo menos, unha lingua estranxeira, que poderá ser inglés, francés, ou ambas; utilizándoas para comunicarse, para organizar os propios pensamentos e para reflexionar sobre a propia lingua.
4. Coñecer e comprender os aspectos básicos do funcionamento do propio corpo e das consecuencias para a saúde individual e colectiva dos actos e decisións persoais, e valorar os beneficios que supoñen os hábitos do exercicio físico, da hixiene e dunha alimentación equilibrada, así como o de levar unha vida sá.
5. Analiza-los mecanismos e valores que rexen o funcionamento da sociedade galega, así como o de outras sociedades, elaborar xuízos e criterios persoais e actuar con autonomía e iniciativa na vida activa e adulta.
6. Analiza-los mecanismos básicos que rexen o funcionamento do medio físico, valorar as

repercusións que sobre el teñen as actividades humanas e contribuir activamente á súa defensa, conservación e mellora como elemento determinante da calidade de vida.

7. Coñece-las crenzas, actitudes e valores básicos da nosa tradición e patrimonio cultural, valoralos criticamente e elixir aquelas opcións que mellor favorezan o seu desenrolo integral como persoas.

8. Coñecer e aprecia-lo patrimonio natural e cultural e contribuir activamente á súa conservación e mellora. Entender a diversidade lingüística e cultural como un dereito dos individuos e dos pobos á súa identidade, e desenrolar unha actitude de interese e respecto de cara ao exercicio deste dereito.

9. Coñecer e valora-lo desenvolvemento científico e tecnolóxico, as súas aplicacións e a súa incidencia no medio físico e social.

10. Expresar e comprender con propiedade, autonomía e creatividade mensaxes que utilicen códigos lingüísticos, artísticos, científicos e técnicos.

11. Obter e seleccionar información utilizando calquera fonte dispoñible, tratala de forma autónoma e crítica, cunha finalidade previamente establecida, e transmitila aos demais de maneira organizada e intelixible.

12. Elaborar estratexias de identificación e resolución de problemas nos diversos campos do coñecemento e da experiencia cotiá, mediante procesos de razonamento lóxico, contrastándoas e reflexionando sobre o proceso seguido.

13. Adquirir un hábito de traballo acorde coa súa madureza psicolóxica.

2.2 OBXECTIVOS XERAIS DO BACHARELATO

Mediante o desenvolvemento do currículo, os alumnos e alumnas de bacharelato deberán acadar os seguintes obxectivos:

1. Consolidar unha madurez persoal, social e ética que lles permita actuar de forma responsable e autónoma.
2. Participar de forma solidaria no desenvolvemento e mellora do seu contorno social e natural.
3. Adquirir un hábito de traballo e estudo concorde coa madureza esperada nesta etapa.
4. Analizar e valorar críticamente as realidades do mundo contemporáneo e os antecedentes e factores que inflúen nel.
5. Dominar as linguas galega e castelá e expresarse con fluidez e corrección polo menos nunha lingua estranxeira, podendo ser esta inglés ou francés.
6. Dominar os coñecementos científicos e tecnolóxicos fundamentais e as habilidades básicas propias da modalidade de bacharelato escollida.
7. Desenvolver a sensibilidade artística e literaria como fonte de formación e enriquecemento cultural.
8. Favorecer o desenvolvemento persoal e a adquisición de hábitos saudables mediante a educación física e o deporte.
9. Comprender os elementos fundamentais da investigación e do método científico.

2.3 OBXECTIVOS XERAIS DA FORMACIÓN PROFESIONAL.

A sociedade actual, caracterizada por un proceso de cambio acelerado no eiro tecnolóxico, obriga a que os estudos da formación profesional garanten unha gran formación inicial dos alumnos que os capacite para o desempeño cualificado das distintas profesións, proporcionando ó mesmo tempo unha formación polivalente que permita a adaptación dos titulados ós cambios e ás modificacións que poidan producirse ó longo da súa vida laboral.

Tendo en conta estas premisas, e co fin de desenvolver as capacidades propias desta etapa, os alumnos e alumnas que cursen os estudos da formación profesional deberán acadar os seguintes obxectivos:

1. Adquirir-lo conxunto de coñecementos, habilidades, destrezas e actitudes vinculadas á competencia profesional característica de cada título.

- Técnico en Cociña: *Executar tódalas operacións de manipulación, preparación, conservación e presentación de toda clase de alimentos, confeccionar ofertas gastronómicas e apoiar actividades de servizo, logrando a calidade e obxectivos económicos establecidos e aplicando en todo momento as normas e prácticas de seguridade e hixiene.*

- Técnico en Servizos de Restaurante e Bar: *Realizar operacións de servizo de alimentos e bebidas , acollendo e atendendo ó cliente, e preparar calquera tipo de bebidas e comidas rápidas, conseguindo a calidade e obxectivos económicos establecidos e aplicando en todo momento as normas e prácticas de seguridade e hixiene.*

- Técnico Superior en Restauración: *Administrar, planificar e organizar establecementos, áreas ou departamentos de restauración, deseñando e comercializando a súa oferta gastronómica.*

2. Comprende-la organización e características do sector de Hostalería-Turismo.
3. Coñece-la lexislación laboral básica e os dereitos e obrigacións que dela se derivan.
4. Dispoñer dos coñecementos e habilidades necesarios para traballar en condicións de seguridade, amosando unha actitude preventiva ante posibles riscos derivados das situacións de traballo.
5. Profundizar na autonomía, identidade e madurez persoal e profesional de forma que permita realizar futuras aprendizaxes e adaptacións ás novas tendencias no sector da hostalería.

2.4. PLAN ESPECÍFICO PARA POTENCIAR A PRESENCIA DA REALIDADE GALEGA, CULTURAL, HISTORIA, XEOGRAFÍA, ECONOMÍA, ETNOGRAFÍA, LINGUA, LITERATURA, ARTE, FOLCLORE, ETC. NO ENSINO.

Análise da realidade lingüística de Galicia.

Utilización de textos que teñan relación directa coa idiosincrasia galega.

Potenciar o coñecemento da cultura galega a través de escritores galegos que se expresen en castelán.

Establecer relacións entre a lírica castelá e a galega.

Os distintos temas da realidade galega xa sea traballos (contidos e /ou procedementos) nos desenvolvementos das materias do departamento didáctico de Xeografía e Historia, sobre todo nos cursos da Educación Secundaria Obrigatoria.

O departamento de Inglés intenta elixir os libros de texto empregados en cada curso de maneira que os alumnos poidan optar polas explicacións gramaticais en lingua galega, inglés ou castelán.

Así mesmo os glosarios de vocabulario coa tradución en ámbalas dúas linguas.

Tamén parte dos temas transversais tratados en cada curso adaptaránse á realidade galega, tratando

aspectos históricos, culturais, xeográficos, etc.. e concretamente na Hostalería abordaranse recetas tradicionais da cociña galega, produtos típicos, tipos de restaurantes, casa rurais, etc...

Identificación e interpretación dos elementos semióticos usados polos falantes da lingua francesa: graos de cortesía, de formalidade e informalidade así como os da súa propia lingua.

Familiaridade cos diferentes rexistros da lingua francesa para comparalos cos da lingua galega.

Valoración da propia cultura en contraste coa transmitida pola lingua francesa.

Análise e identificación dos elementos sociais da lingua francesa e comparación cos da súa propia lingua ao longo dos diferentes temas tratados nas clases, como por exemplo:

O mundo escolar.

Os hábitos alimenticios e as diferentes comidas e tradicións gastronómicas.

Lugares onde pasar as vacacións e actividades de ocio.

Hábitos cotiá.

O mundo do traballo, do deporte e da saúde.

A ecoloxía.

O mundo da música e da televisión.

A importancia da familia e das relacións familiares.

O mundo da moda.

O mundo da tecnoloxía e das novas comunicacións.

O departamento de música ten dentro da súa programación obxetivos que xiran arredor das diferencias que ten a nosa . Nela prestase unha especial atención o folclore da nosa terra. Tamén teremos en conta para o vindeiro ano as manifestacións artísticas galegas que se podan ver. Representacións de instrumentos típicos galegos baile, folclórico tradicional, e sin deixar de lado as manifestacións musicais máis contemporaneas como son os novos artistas galegos todo aquilo que consideremos interesante para facer crecente o interes pola nosa cultura.

Ademais de esto, no aula traballaremos o estudo das distintas danzas folclóricas co uso dos medios audiovisuais que permiten que este aprendizaxe sexa máis doado.

Libros de texto en galego ou castelán, optativos.

Exercicios e problemas adaptados, sempre que sexa posible, a realidade galega.

Promover actividades axeitadas o entorno socio-económico-cultural do alumno/a.

Recopilación de nomes de animais, prantas, rochas e minerais.

Refrans, ditos, contos etc.. relacionados coas ciencias naturais.

Recopilación dos nomes de prantas e cogumelos e as súas aplicacións populares.

No que se refire os procesos básicos da Física e da Química, par o seu carácter universal, consideramos que o único que podemos facer e utilizar exemplos que teñan que ver co ámbito da nosa Comunidade Histórica .

O obxectivo prioritario é ensinar ós alumnos a observar o seu entorno económico, e por suposto, tamén o entorno económico galego e acostualos a realizar análises rigorosos e críticos da realidade tanto en xeral, como da realidade económica galega en particular, para que, tomando conciencia dela, sexan capaces de valorar propostas de mellora, e colaborar na tarefa común de conseguir un maior benestar social.

Estrutturamos cada tema marcando primeiro os obxectivos, desenrolando a materia cunha linguaxe rigorosa pero sinxela, e aclarando cada concepto con exemplos resoltos sacados da realidade económica galega sempre que foi posible. Ademais, a maior parte das explicacións van acompañadas de representacións gráficas que tamén, na medida do posible, intentan ser sacadas da situación económica galega.

3. CRITERIOS E OPCIONS BÁSICAS DE METODOLOXÍA

DIDÁCTICA

A metodoloxía a seguir neste instituto terá como notas fundamentais o seu carácter de activa e participativa. Prestará atención á funcionalidade dos coñecementos e á aprendizaxe significativa.

A nosa proposta metodolóxica facilitará o traballo autónomo do alumno, potenciará as técnicas de indagación e investigación, e aplicacións e transferencias do aprendido á vida real baixo un enfoque pedagóxico que atenda á didáctica de cada unha das disciplinas.

Desde as distintas áreas utilizaranse estratexias metodolóxicas e deseñaranse actividades que os alumnos e alumnas realizarán como complemento da formación na aula, de xeito que adquiren hábitos de traballo e estudo acordes co seu desenvolvemento psicolóxico, favorecendo a autoorganización do tempo e a toma de iniciativa e decisións. Asimesmo os departamentos elaborarán material didáctico axeitado para desenvolver os temas de maior dificultade para os alumnos e actividades especiais adoptando as estratexias necesarias a este fin.

Procurarase un tratamento global e interdisciplinar de aqueles aspectos do ensino-aprendizaxe que así o requiran, como a ortografía, o cálculo, a expresión oral e escrita ou a realización de sínteses para estruturar coñecementos... Para traballar de xeito interdisciplinar consideramos imprescindible coordinar a secuenciación de contidos entre as distintas áreas ou materias, como especificaremos no apartado dedicado á interdisciplinaridade (8).

Así mesmo, pretenderase, mediante a utilización de diversas actividades, prestar atención ás diferencias entre o alumnado. Mediante a integración de teoría e práctica favorecerase o desenvolvemento de capacidades diferentes e polo tanto unha maior adecuación á pluralidade dos alumnos. Tamén mediante a utilización de distintos soportes didácticos como a literatura, video,

audio, gráficos, informática, ou o uso alternativo duns e outros, tratarase de adaptar á mensaxe ás distintas capacidades perceptivas que posúan os alumnos e alumnas para acadar os mesmos obxectivos ou contidos. O uso de diferentes linguaxes e de diferentes soportes de comunicación fai posible o enriquecemento da recepción/emisión das mensaxes en todo o alumnado e permite atender á diversidade de estilos de aprendizaxe. O uso case exclusivo da linguaxe literaria e dos soportes oral e escrito é un factor selectivo que dificulta a atención á diversidade. En cambio esta atención vese favorecida por:

- a alternancia de linguaxes: literaria, icónica, expresiva, xestual.
- a simultaneidade de diferentes linguaxes e/ou diferentes soportes para comunicar unha mesma mensaxe.
- a alternancia de soportes.

Para favorecer a participación de tódolos alumnos e alumnas no proceso de aprendizaxe en maior ou menor grado segundo as súas posibilidades, é preciso propoñer actividades de tipo helicoidal, é dicir, de distintos niveis de dificultade. Deste xeito aos alumnos e alumnas que teñan desenvolvido un maior número de capacidades facilitaránelles contidos e material de ampliación, mentres que para aqueles que mostren un menor número de capacidades é preciso priorizar os contidos procedimentais e actitudinais facilitando a súa integración social.

Como criterio metodolóxico que favoreza a motivación e o interese do alumnado, partírase das experiencias e aprendizaxes da vida real que posúan as alumnas e alumnos, polo que prestarase atención á avaliación inicial que nos permitirá coñecer os preconceptos e preexperiencias sobre os que construír o proceso de aprendizaxe.

4. CRITERIOS XERAIS PARA A AVALIACIÓN E PROMOCIÓN.

4.1. INTRODUCCIÓN

Ademáis de apreciar o traballo realizado polos alumnos no transcorrer do curso, as técnicas de avaliación permitennos ter un balance obxectivo da propia organización e dos procedimentos de traballo utilizados; así, partindo destes datos poderemos adecuar e mellorar o ensino en posteriores ocasións.

Toda avaliación debe incluír tres capítulos: o rendimento individual e grupal dos alumnos; o rendimento acadado polo profesor, como guía e orientador e, por último, a avaliación das unidades didácticas como sistema de organización dos cursos e da técnica didáctica.

O modo de avaliar un currículo aberto e flexible será dunha maneira **continua e individualizada**, establecendo como criterio de referencia ó propio alumno e os seus aprendizaxes no seu proceso de formación continua, de tal xeito que é **formativa**, polo contrario da que se viña practicando, que era normativa, cun criterio referencial baseado no grupo. Por outro lado a avaliación será **crierial**, de tal forma que o criterio referencial para avaliar son os obxectivos terminais, como aglutinadores de conceptos, procedimentos e actitudes; éstos son os que nos indican "o que se pretende acadar" ó finalizar un proceso educativo determinado. Do exposto se deduce que os criterios de avaliación fundamentais son o alumno como aprendiz e como persona e os obxectivos terminais; así pois as características fundamentais da avaliación, serán:

1. Inicial: debe partir da realidade do alumno, tal como xa se indicou.
2. Formativa e individualizada: centrada nos procesos de pensar e na formación do alumno.
3. Continua: implicada en todo o proceso educativo.
4. Integral e holística: máis preocupada da síntese que do análise, do todo que de cada un dos elementos.

5. Orientadora da aprendizaxe significativa: respetando e impulsando a significatividade da experiencia e dos conceptos.

6. Criterial: os obxectivos terminais se converterán de feito en criterios de avaliación.

7. Final: avaliación dos resultados, conceptualización da materia e valoración dos procedimentos aprendidos.

Por outra parte, consideramos necesario ter en conta algúns criterios básicos para enfocar correctamente o que é o sentido educador da avaliación.

1. **A avaliación continua** fronte ó sistema tradicional de exames; aínda que pareza unha perogrullada conven aclarar este punto inicial. Por moito que se falara da deficiencia do sistema de exames, do aleatorio que é calificar a un alumno **en base** a eles, da ansiedade que producen, etc., aínda se seguen utilizando como a "forma de avaliar", cando o que se está a facer é unha cuantificación puntual do saber dos alumnos. Os exames, controles, probas, etc. son exercicios puntuais, que reflexan un coñecemento circunstancial do alumno, e aunque tamén reflexan destrezas, con frecuencia éstas nin siquiera son avaliadas. Así pois, usando este procedemento non temos nunca datos que nos indiquen o estado do proceso educativo do alumno, só elementos parciais e aillados que, de ningún modo, aportan o necesario para a avaliación docente. Isto non quere dicir que se deban desterrar os exames, senon que se teñen que poñer no seu xusto lugar, como un medio máis e que serven só para "medir" aspectos moi concretos de todo o proceso.

2. **Qué avaliaremos**; por suposto, ó ser continua e globalizadora, temos que avaliar tódolos aspectos da personalidade do alumno, non simplemente o número e calidade dos coñecementos adquiridos. Polo tanto avaliaremos: **os coñecementos**, coas ideas centrais ou corecurriculares relativas a eles; **o desenrolo das capacidades**, atendendo ós hábitos superiores de reflexión, interpretación, crítica, xeneralización, etc.; **os cambios comportamentais**, actitudes, valores, normas, etc.; **as habilidades e destrezas**, capacidades lecto-escritoras, síntese, análise,

etc. É doado ter en conta non só o produto acadado, senon tamén o esforzo realizado para a consecución de dito produto; neste sentido debemos falar de produto satisfactorio en lugar de produto suficiente; no primeiroponse en relación ó suxeto consego mesmo e con súas capacidades, mentras que no segundo se compara o suxeto cunha norma establecida.

3. **Quén avaliará;** para descargar a avaliación de posibles miopías -nunca de responsabilidades- e autolimitacións, cando non de perxuízos, convenca avaliación sexa realizada polo grupo de profesores que teñen responsabilidade sobre o alumno. En este sentido as xuntas avaliadoras deben de funcionar como un equipo, utilizando o diálogo e non, como con frecuencia se ven facendo, cun individualismo empecinado que non serve para apreciar o rendemento e progreso dos alumnos. Por outro lado cremos que a avaliación debe de ser feita, ademáis de polos profesores, polos páis e polo propio alumno e os seus compañeiros, realizando así unha heteroavaliación, que con frecuencia é moi útil para o profesor e para a comprensión do proceso por parte do alumnado e dos seus páis. É unha actividade factible entregar os exercicios ós alumnos para que eles corrixan, antes de coñecer o dictamen do profesor, e tamén comentar as probas de que se dispoñen periódicamente cos páis para implicalos no proceso educativo.

4. **Cómo avaliaremos;** as avaliacións deben de ser programadas previamente, non só no que concerne ós equipos directivos como son datas, etc. nin ós Departamentos didácticos, como son criterios conxuntos, senon tamén no que se refire ó propio profesor; hai que determinar os obxectivos educacionais, as técnicas a emplear, os momentos e situacións máis oportunos para súa aplicación. É contraproducente o sistema de avaliación unitiva, sometendo ós alumnos a un mesmo e único mecanismo de control. Si o alumno é de por sí diverso, complexo, distinto, tamén as fórmulas de control han de selo, puidendo utilizar para esto probas escritas, orais, obxectivas, entrevistas, observacións sistemáticas, etc.

5. **Cándo debemos avaliar**; obviamente toda avaliación debe ser continua e permanente, eliminando as avaliacións imprevistas e provocadas, como permanente é o proceso educativo. É importante distinguir tres momentos clave no proceso de avaliación: exploración inicial, avaliación formativa e avaliación sumativa o final. A exploración inicial ten moito valor como pronóstico, axudanos a ver o grao de formación inicial dun alumno para enfrontarse a posteriores aprendizaxes. A avaliación formativa debe cumprirse o finalizar as unidades temáticas por unidades de tempo, o que non equivale ós clásicos exames trimestrais, senon que se "redondea" en unidades temporales, que, ás veces, coinciden coas reunións da xunta avaliadora. A avaliación sumativa terá en conta todo o proceso de rendimento dun alumno e ó propio alumno como personalidade.

4.2. PROCEDEMENTOS, INSTRUMENTOS E CALENDARIO DAS AVALIACIÓNS.

Algúns recursos o instrumentos para a avaliación total, de obxectivos, destrezas, actitudes e conceptos, son:

1. O rexistro directo da actuación do alumno na clase, a través de observacións o máis sistemáticas posibles.

2. O caderno de clase, que refrexa o traballo diario do alumno, o que nos permite ver a súa evolución e progreso durante o proceso da aprendizaxe. No sentido de que é un diario, é o instrumento máis valioso de seguimento e avaliación tanto para o profesor como para o alumno, o cal pode a través del, tomar conciencia do seu traballo, avances, retrocesos, facendo así posible a autoavaliación. Tamén é importante o feito de que si o alumno percibe que este traballo diario é importante para o profesor, pasará a consideralo tan importante como as demais probas que

puntualmente se podan realizar, e valorará o estudo como unha tarefa de búsqueda continua de respostas en vez de como unha suma de esforzos intensivos e estandarizados.

3. As disertacións, tanto orais como escritas, os comentarios de texto, as redaccións e, en xeneral, todas as actividades que o alumno realiza ó elaborar un tema serven para coñecer o grao de adquisición dos obxectivos instrumentais e destrezas, así como a capacidade de expresión.

4. As probas de carácter escrito, puntuais, de preguntas abertas e respostas amplas, así como ás resolucións de problemas, serven para avaliar a corrección na expresión e na organización de ideas. As probas tipo test non son o máis indicado xa que obvian unha serie de coñecementos procedimentais, non permitindo ó alumno expresarse, ser creativo, crítico, etc.

5. Os traballos monográficos como investigación, os resúmenes de libros con comentarios críticos, as presentacións en común, son uns recursos de avaliación moi útiles, tanto por ser unhas actividades moi motivadoras en xeneral para ó alumnado, como, e consecuencia do anterior, por ser onde se mostran máis desinhibidos sacando de sí todo o seu potencial creativo e argumentativo.

Estes recursos non obstan para que cada Departamento inclúa no seu proxecto as actividades específicas para cada área. Asímesmo deberán incluír todas as estratexias de reforzo necesarias para que os alumnos podan superar as dificultades que xurdan ó longo do proceso de ensino-aprendizaxe.

Tamén cabe sinalar que, con carácter xeneral, realizáranse ó longo do curso ó menos tres sesións conxuntas de avaliación. Nestas sesións ordinarias, o proceso da avaliación reflectirase nunha calificación; isto non impide que se fagan outras sesións extraordinarias nas que se avaliará o proceso educativo seguindo os criterios pedagóxicos sinalados na introducción.

4.3. EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA

4.3.1 DEFINICIÓN E CRITERIOS DE AVALIACIÓN DAS CAPACIDADES XERAIS

Ainda que o Claustro do Instituto, con data de Xunio de 1995, aprobou un criterios de promoción, baseándose na adquisición dunhas capacidades de tipo actitudinal, procedimental e conceptual, cremos que quizá poderíanse modificar de acordo co que aprendimos estes anos. O que propoñemos, que é un modelo suxerido polo Gabinete de orientación, aínda que non difere substancialmente nos contidos, sí o fai na estrutura, e baséase en sete capacidades que se refiren ós obxectivos xerais da E.S.O. *Ainda que pareza obvio, convén explicitar que ditas capacidades deben de adquirirse en diversos graos según se avanza no proceso de ensino aprendizaxe, debendo de estar integradas no proxecto de aula de cada nivel.*

1.- Expresión: Enténdese por expresión a lingüística, tanto oral como escrita, clara e adecuada á tarefa; é dicir, a capacidade por reflectir o que se quere dicir con grao de claridade suficiente e axustado á fôrma de expresión ó tipo de traballo ecomendado. Tamén inclúe o uso correcto do léxico xeral e específico de cada área ou materia, así como a corrección sintáctica, ortográfica e fonética. Os indicadores de capacidade serían:

- 1.1. Expresarse oralmente con claridade.
- 1.2. Expresarse por escrito con claridade.
- 1.3. Posuir e usar un léxico xeral adecuado ó seu nivel.
- 1.4. Incorporar e usar con propiedade o léxico básico de cada área ou materia .
- 1.5. Construir ban as frases.
- 1.6. Escribir con corrección ortográfica.
- 1.7. Ser ordenado nas exposicións.

1.8. Adaptar os seus escritos ó tipo de tarefa que se lle encomenda.

2.- Comprensión e razoamento: é a capacidade de analizar e relacionar con lóxica datos e ideas. Nela inclúense a de síntese, a de identificar e resolver problemas , a de comprender textos e mensaxes complexas nas linguas propias, a de comprender textos e mensaxes sinxelos en lingua estranxeira, a de argumentar, a de seleccionar e organizar a información en función dunha finalidade, Os indicadores serían:

2.1. Analizar e relacionar con lóxica os datos e ideas que manexan (comparación, secuenciación, clasificación, relación causa-efecto, etc.).

2.2. Distinguir entre as ideas principais e secundarias dun texto ou información.

2.3. Resumir e sintetizar os coñecementos que manexan.

2.4. Argumentar ordenadamente, distinguindo entre os datos supostos dos que parten e as conclusións ás que chegan.

2.5. Comprender os conceptos básicos de cada área ou materia e saber aplicalos na resolución dos exercicios.

2.6. Memorizar comprensivamente.

2.7. Seleccionar e organizar a información, a partir de diferentes fontes, en función dunha finalidade.

2.8. Comprender mensaxes sinxelas en lingua estranxeira.

3. Cálculo: é a capacidade de utilizar o nivel básico de cálculo na realización de tarefas concretas en diferentes ámbitos. Fundamentalmente baséase en tres puntos: o coñecemento e comprensión do significado das operacións básicas, a comprensión do concepto variable, e a súa representación, e a forma en que se utilizan estas en expresións sinxelas. Non se considera toda a

mecánica do cálculo, nin o conxunto de regras e coñecementos imprescindibles para os cálculos complexos ou formulacións máis abstractas, xa que se incluírán como capacidades específicas da área de matemáticas e noutras. Os indicadores serían:

- 3.1. Saber usar as operacións numéricas básicas na resolución de problemas.
- 3.2. Resolver ben problemas concretos, utilizando expresións matemáticas directas.
- 3.3. Saber facer cálculos con expresións que inclúan variables.
- 3.4. Saber construír unha gráfica.
- 3.5. Saber obter datos numéricos dunha gráfica.

4. Representación gráfica e simbólica: é a capacidade de interpretar e producir con propiedade, autonomía, e creatividade obras e mensaxes que utilicen códigos artísticos, científicos e técnicos. Concrétase na capacidade de utilizar a representación gráfica ou simbólica como outra forma de expresión útil para completar ou incluso substituír á escrita. Refírese á asimilación de uso de códigos e recursos expresivos non lingüísticos específicos das diversas áreas e materias. Os indicadores serían:

- 4.1. Saber interpretar e valorar manifestacións artísticas. Ser capaz de interpretar mensaxes que utilicen símbolos artísticos.
- 4.2. Saber producir obras e mensaxes que utilicen recursos e códigos artísticos.
- 4.3. Empregar os recursos formais aprendidos para mellorar a calidade estética e expresiva dos seus traballos.
- 4.4. saber interpretar mensaxes que utilicen símbolos científicos e técnicos.
- 4.5. Saber producir mensaxes que utilicen símbolos científicos e técnicos.
- 4.6. Saber construír gráficos e representar datos neles.
- 4.7. Saber interpretar o significado dun gráfico.

5. Traballo práctico: é a capacidade para realizar tarefas prácticas concretas das áreas ou materias dentro dos prazos asignados e coa corrección adecuada. Inclúe a capacidade de ordenación e organización dos instrumentos e da área de traballo, así como a capacidade de traballar en equipo. Os indicadores de capacidade son:

- 5.1. Acabar os traballos nos prazos asignados.
- 5.2. Realizar os traballos prácticos axustándose ás condicións mínimas que se lle indican.
- 5.3. Coidar o material e manter a orde e a limpeza no lugar de traballo.
- 5.4. Traballar cumprindo as normas de hixiene e seguridade.
- 5.5. Ser metódico e sistemático no desenvolvemento do seu traballo.
- 5.6. Seleccionar, organizar e manexar ben o material adecuado para realizar o seu traballo.
- 5.7. Ser capaz de traballar autónomamente, sn necesidade de instrucións concretas e constantes.
- 5.8. Traballar ben en equipo.

6. Esfuerzo por progresar: sería o esforzo que pon o alumno no traballo, para procurar superar as dificultades que ten na aprendizaxe, independentemente de que o consiga. Non se valorarán os resultados senón a actitude de esforzarse por mellorar a súa situación, ben sexa para superar os mínimos non alcanzados ou para avanzar máis no seu nivel de coñecementos. Esta actitude manifestarase en hábitos de traballo observables:

- 6.1. Asistir regular e puntualmente ás clases e actividades programadas.
- 6.2. Traer o material necesario para traballar na clase.
- 6.3. Seguir con atención as actividades da aula e realizar habitualmente as tarefas da clase.

6.4 Realizar regularmente as tarefas que se lle manden para fora da clase.

6.5. Formular as dúbidas ou dificultades que se lle presenten.

6.6. Tratar de corrixir os erros e mostrar afán de superación.

6.7. Ser constante.

6.8. Demostrar interese ou curiosidad polo estudio.

6.9. Ser conscienteda necesidade de se esforzar.

7. Responsabilidade e comportamento social: É a capacidade de comportarse con espírito de cooperación, responsabilidade moral, solidariedade e tolerancia, respectando o principio de non discriminación ebtre as persoas. Inclúese a capacidade para asumir responsabilidades e cumprir os pactos ou compromisos, así como a actitude de respecto cara o ben común e o ambiente.

7.1. Cumprir as normas de convivencia social e do centro.

7.2. Ser tolerante e respectar os demais.

7.3. Controlar a súa conducta e as súas emocións tentando de non provocar conflitos.

7.4. Ser dialogante, saber escoitar e respectar o turno de palabra.

7.5. Ser cooperativo cos compañeiros e profesores.

7.6. Asumir responsabilidades e cumprir os compromisos.

7.7. Manifestar capacidade autocrítica, respondendo positivamente ás críticas recibidas e sabendo facelas razoadamente ante as opinións e valores alleos.

7.8. Respectar o ben común e o medio.

7.9. Mostrar actitudes solidarias.

4.3.2. CUALIFICACIÓN DAS CAPACIDADES XERAIS.

Estableceríanse catro niveis de cualificación das capacidades:

S (4) supera con **suficiencia**.

L (3) está no **límite** de acadar o nivel mínimo.

R (2) ten fallos que debe **recuperar**.

D (1) ten moitas **dificultades**.

O profesor de cada área ou materia indicará o nivel alcanzado polo alumno en cada capacidade avaliada. Cando o nivel indicado sexa L, R o D, inclúanse indicadores que dean información acerca das dificultades que ten o alumno; para iso usaranse os códigos numéricos correspondentes.

Coas anotacións de tódalas áreas e materias que avalían unha capacidade, obtérase a cualificación global da mesma. Esta cualificación correspondería coa media aritmética de tódalas anotacións, de tal xeito que considerárase:

S.- se a media é superior a 3,5

L.- se a media está entre 3 e 3,5

R.- se a media está entre 2 e 3

D.- se a media é inferior a 2.

Coas cualificacións globais das capacidades, e co mesmo criterio, obtérase a cualificación global das capacidades, e ésta servirá de base para tomar as decisións de promoción

4.3.3. CRITERIOS DE PROMOCIÓN E TITULACIÓN.

1º.- Alumnos avaliados positivamente en tódalas áreas: promocionarán de curso ou ciclo automaticamente, xa que lóxicamente deberán ter unha cualificación global de S nas capacidades xerais.

2º.- Alumnos avaliados negativamente nalgunha área:

A) Se teñen unha cualificación de S nas capacidades xerais definidas no proxecto curricular promocionarán con independencia do número de materias que teñan avaliadas negativamente.

B) Se obteñen unha cualificación global de R ou D nas capacidades xerais, non promocionarán, a no ser que sexa por imperativo legal, é dicir, porque xa repetiran o curso do que estamos a falar.

C) Se obteñen unha cualificación global de L nas capacidades xerais poden promocionar ou non. a decisión adoptárase de forma colexiada tendo en conta as capacidades acadadas polo alumno e as posibilidades de proseguir con aproveitamento estudos posteriores.

3º.- Decisión sobre titulación: A decisión de titulación en 4º curso tomarase de acordo cos criterios expostos anteriormente.

4º.- Decisión sobre repeticións: A decisión de que o alumno permaneza máis dun ano nun ciclo ou curso poderá adoptarse unha soa vez, ben ó termo do primeiro ciclo, ben nun dos cursos do segundo ciclo. De forma excepcional, o equipo de profesores, asesorados polo gabinete de orientación, previa petición do alumno e os pais, poderá tomar a decisión de que o alumno permaneza unha segunda vez ó final dun curso ou ciclo **distinto**, se consideran que ten posibilidades de obtelo título de graduado e educación secundaria. Isto exclúe a posibilidade de permanecer dous anos en 4º curso de Secundaria, agás que se faga unha petición particular á

Delegación de Educación, e ésta de a súa autorización expresa.

4.4. BACHARELATO.

4.4.1. DEFINICIÓN E CRITERIOS DE AVALIACIÓN DAS CAPACIDADES XERAIS

Tendo en conta que esta fase da educación é postobligatoria e ten como finalidade non só a educación xeral do alumnado, senón tamén a súa orientación e preparación para estudos superiores, tanto universitarios como de formación profesional de grao superior, a avaliación das ensinanzas no Bacharelato realízanse dun xeito ben diferente á da E.S.O.

A avaliación faise por materias e atendendo a conseguir, en cada unha delas, os obxectivos específicos. Sen embargo hay que ter en conta que non se poden obviar unha serie de capacidades básicas que todo bacharel debe ter adquirido ó final dos estudos:

1.- Capacidades conceptuais: entendemos que todo alumno, agás de adquirir uns coñecementos mínimos de tipo conceptual, debe manexar unhas capacidades que son a base para acadalos:

1.1. Analizar, na dobre vertente de saber **identificar** e de entender a **significación** dos conceptos aprendidos.

1.2. Relacionar, na triple dimensión de saber **formular interrogantes** de **usar a información** e de **utilizar a reflexión**.

2.- Capacidades procedimentais: entendendo por estas as que nos permiten utilizar uns procedementos propios das materias curriculares e necesarios para acadar unha formación mínima neste nivel:

2.1. Integrar, no triple sentido de **dominio de vocabulario**, tanto específico como

ordinario, de **claridade de formulación** das cuestión, e de **precisión nas relacións** entre conceptos.

2.2. Argumentar, mantendo a capacidade de **formular** o argumento, **desenrolalo**, e mantendo unha **coherencia** mínima.

3.- Capacidades actitudinais: consistentes en acadar uns mínimos de actitudes cara a cada materia, ó ensino e á vida en xeral:

3.1. Ter autonomía na reflexión, é dicir, ser capaz de desenvolver por sí mesmos razoamentos, e chegar a obter ideas propias partindo dunha análise crítica.

3.2. Ter capacidade de diálogo, escoitando os demais e atendendo ás razóns do outro.

3.3. Ser capaz de mostrar tolerancia e respecto ante os demais e as súas ideas.

4.4.2. CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN, PROMOCIÓN E TITULACIÓN:

Xunto coas capacidades xerais, cada profesor avaliará tamén os contidos conceptuais, procedimentais e actitudinais propios de cada asignatura, facendo unha ponderación de tódolos aspectos sinalados. A avaliación de cada asignatura faise de maneira individual e a cualificación resultante exprésase de forma numérica dende o 1 ó 10. As sesións de avaliación e cualificación serán tres ó longo do curso e nelas reflexarase nos diferentes documentos as notas dos alumnos. A cualificación que conste en cada unha das avaliacións, reflexará o estado actual do aprendizaxe, tendo en conta os principios da avaliación continua. Así mesmo haberá unha avaliación extraordinaria no mes de setembro na que estes principios deixan de existir, e se cualifica ó alumno en base a un examen xeral cujos principios deben constar na Programación da asignatura.

Para pasar de 1º ó 2º curso de Bacharelato é necesario que os alumnos sexan avaliados

positivamente en tódalas materias cursada. Non obstante poderán promocionar ó 2º curso os alumnos que non superasen ata dúas asignaturas. Os alumnos que pasen ó 2º curso nestas circunstancias deberán recibir clases de reforzo nas materias non superadas, seguindo o mandato da L.O.X.S.E. que obriga a **cursalas**. Así mesmo, deberán superar estas asignaturas antes de obter o título de Bacharelato. Os alumnos e alumnas que non promocionen ó segundo curso por ter máis de dúas asignaturas suspensas, deberán repetir o curso completo.

Os alumnos e alumnas que o rematar o segundo curso foran avaliados negativamente de máis de tres materias, contando entre elas as de 1º si as houberse, deberán repetir o curso completo e mailas materias de primeiro. Os alumnos con menos de tres asignaturas pendentes de ámbolos dous cursos, terán que repetir únicamente estas materias, aínda que poderán matricularse de novo de todas para intentar subir a nota, sempre que a dirección o estime oportuno. Para efectos de esta disposición, considéranse unha soa materia aquela que se curse coa mesma denominación nos dous anos do bacharelato.

A permanencia no bacharelato en réxime escolarizado será de catro anos como máximo.